rozproszenie

Almanach Between.Pomiędzy 2023

rozproszenie

Almanach Between.Pomiędzy 2023

pod redakcją

Katarzyny Kręglewskiej i Tomasza Wiśniewskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

white dot

rozproszenie. Almanach Between.Pomiędzy 2023
pod redakcją Katarzyny Kręglewskiej i Tomasza Wiśniewskiego

Patronat honorowy:
prof. dr hab. Piotr Stepnowski, JM Rektor Uniwersytetu Gdańskiego

***Almanach Between.Pomiędzy 2023* powstał w ramach projektów „Teatr – Literatura – Zarządzanie" oraz „Geografia wyobraźni: teatr i dramat irlandzki" realizowanych w ramach Programu Wsparcia Humanistyki Gdańskiej.**

BETWEEN.POMIĘDZY współpracuje z:
kwartalnikiem „Konteksty" (IS PAN – Warszawa)
kwartalnikiem „Tekstualia" (DKS – Warszawa)
Sopockim Teatrem Tańca (Sopot)
Teatrem Amareya (Gdańsk)
Goyki3 Art Inkubator (Sopot)
Teatrem Wybrzeże (Gdańsk)
Miejskim Teatrem Miniatura (Gdańsk)
Teatrem Boto (Sopot)
Księgarnią Książka dla Ciebie (Krzywy Domek – Sopot)
Teatrem ZAR (Wrocław)
Instytutem im. Jerzego Grotowskiego (Wrocław)
Teatrem Pieśń Kozła (Wrocław)
Zakładem Translatoryki Anglistycznej UG
Polskim Towarzystwem Studiów nad Europejskim Romantyzmem (Gdańsk)

oraz

globalnym portalem The Theatre Times
Trinity Centre for Beckett Studies – Trinity College Dublin (Irlandia)
Florida State University (USA)
Narodową Akademią Sztuki „George Enescu" w Jassach (Rumunia)
Narodową Akademią Teatru i Filmu w Sofii (Bułgaria)
Máskara – Núcleo Transdisciplinar de Pesquisas em Teatro, Dança e Performance (Brazylia)
Universidade Federal de Goiás (Brazylia)
São Paolo Escola de Teatro (Brazylia)
University of the Ryukyus (Japonia) i Meio University (Japonia).

Partnerem działań Between.Edukacja jest Uniwersytet SWPS w Warszawie.

Redaktorzy dziękują autorom i tłumaczom za udostępnienie materiałów.
Prawa autorskie do poszczególnych tekstów pozostają w gestii autorów i tłumaczy, 2023.

Koncepcja **Almanachu Between.Pomiędzy:** Tomasz Wiśniewski

ISBN: 978-83-8206-531-2
Wydawnictwo Uniwerystetu Gdańskiego
White Dot.

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

white dot

rozproszenie

Almanach Between.Pomiędzy 2023

pod redakcją
Katarzyny Kręglewskiej i Tomasza Wiśniewskiego

WSTĘP

Tomasz Wiśniewski, *Rozproszenie* 9

Between.Pomiędzy: festiwal, który wierzy w Europę, Tomasz Wiśniewski, David Malcolm i Katarzyna Kręglewska w rozmowie z Octavianem Saiu 27

WIERSZE I KRÓTKIE FORMY

Monika Szuba, *„Czujność wobec skał, światła i śpiewu ptaków". Praktyka poetycka Thomasa A Clarka* 39

Thomas A Clark w rozmowie z Moniką Szubą 41

Thomas A Clark, *ścieżki & owoce* 43
Thomas A Clark, *cicha wyspa* 46
Thomas A Clark, *zmierzch* 47

Paula Meehan, *Siostra Trauma* 49
Paula Meehan, *Pocieszenie Artemidy* 50
Paula Meehan, *Przekraczając próg* 51

Mimi Khalvati, *Czym to było* 53
Mimi Khalvati, *Dusza podróżuje wierzchem* 54

PROZA

Derek Attridge, *Krytyka literacka teraz* 57

David Malcolm, *Wilkes* 61

Cisza, nuda i nieruchomość, Andrzej Stasiuk w rozmowie z Katarzyną Kręglewską 67

TEATR – ROZMOWY I SZKICE

Otwieranie drzwi: świadomość wschodnioeuropejskiego teatru. Rozmowa z Kaliną Stefanovą, Marvinem Carlsonem, Octavianem Saiu, Marią Zărnescu oraz Michalem Zahálką. Prowadzenie Tomasz Wiśniewski i Katarzyna Kręglewska. 89

Klaudia Łączyńska, *„Idzie woda idzie…": monolog – dialog – wspólnota* 105

Katarzyna Ojrzyńska, *„Sporadyczni Artyści": reprezentowanie autyzmu* 109

Plamen Radev, *W poszukiwaniu dramatu ognia: zespół pantomimy Fire Theatre* 119

Martin Blaszk, *12* 125

Martin Blaszk, *Happening i* „12" 129

Ivam Cabral, Marcio Aquiles, *Teatr a sprawiedliwość społeczna w Brazylii: przypadek São Paolo Escola de Teatro* 137

Tomasz Wiśniewski, *Rozpierzchnięta codzienność* 143

Tomasz Wiśniewski, *Struktura postaci w Teatrze Complicité* 145

Stanley E. Gontarski, *Kosmopolis w nowej oprawie* 157

Godot w Wuhan. Wang Chong i Peng Tao w rozmowie z Tomaszem Wiśniewskim i Katarzyną Kręglewską 165

Kathryn Mederos Syssoyeva, Diana Zhdanova, *Beckett, technologia i eksperymentowanie* 175

Ronei Vieira Nogueira i Robson Corrêa de Camargo, *Przeplatany Beckett – Brazylia i Polska* 181

David Malcolm, *Śmiejąc się w ciemności: czytanie Różewicza na nowo* 187

MANIFEST SCENY PRZYSZŁOŚCI – metaLAB (at) Harvard

Katarzyna Kręglewska, *Manifesto for the Future Stage* – kilka słów wprowadzenia 193

Bartosz Dołotko, *Bitcoinem i węglem. Real, wirtual i ekologiczne skutki wiary w ich rozdzielność* 195

Weronika Janicka, *Po co nam te nowe media?* 197

Maciej Śliwiński, *Zastosowanie technologii wirtualnej rzeczywistości w aktach performatywnych* 201

PROJEKTY STUDENCKIE

Katarzyna Pastuszak, *W samym środku* 207

Julia Meller, *Rekonstrukcja, Rezydencja, Reorientacja* 209

Marika Knapp, *Czy istnieją granice sztuki? Podsumowanie projektu licencjackiego „Gdańsk wizualnie"* 213

Bartosz Dołotko, *Postprawda nas wyzwoli. Auto-teatr jako strategia twórcza na miarę naszych czasów* 219

Julia Jankowska, *Strategie reprezentacji kobiet we współczesnej kulturze na przykładzie performansu „Sabat"* 225

UKRAINA

Katarzyna Kręglewska, *Głos wsparcia dla Ukrainy* – kilka słów wprowadzenia 233

Głosy wsparcia dla Ukrainy (wybór listów) 239

DOŚWIADCZENIE FESTIWALU

Agnieszka Grzegowska, *Raport: Literacki Sopot 2020* 245

Julia Kapała, *„Literacka" na Between* 251

Katarzyna Kręglewska, *Festiwal Literatury i Teatru Between.Pomiędzy* 255

Małgorzata Woźniak, *Sopockie doświadczenie festiwalu w przestrzeni wirtualnej. Between.Pomiędzy: Kosmopolis 2020* 267

Sylwia Dobkowska, *Osobno, a jednak razem: dwunasty Festiwal Literatury i Teatru Between.Pomiędzy* 275

ARCHIWALIA

Agnieszka Grzegowska, *Raport: wybrane webinaria z cyklu „Kosmopolis 2020"* 283

Agnieszka Grzegowska, *12. Festiwal Literatury i Teatru Between.Pomiędzy. Raport z wybranych spotkań festiwalowych* 289

Poszczególne edycje festiwalu Between.Pomiędzy 297

Seria wydawnicza between.pomiędzy (WUG) 299

Between.Pomiędzy w „The Theatre Times" 307

Fundacja Between.Pomiędzy 311

Rozproszenie

W 2022 roku Between.Pomiędzy przyjął formułę festiwalu rozproszonego i tak będzie również w roku bieżącym. W miejsce wydarzeń skumulowanych podczas jednego majowego tygodnia zaproponowaliśmy szereg spotkań odbywających się na przestrzeni całego roku. Wiele z przeprowadzanych rozmów ma charakter skoncentrowany, kameralny, a większość z podejmowanych działań stanowi pochodną wyzwań stawianych literaturoznawstwu i teatrologii w jakże nieprzewidywalnym i zmieniającym się świecie wokół.

Rozproszenie festiwalu przejawia się również geograficznie. Wypracowaną w latach ubiegłych formułę korespondencji pomiędzy pracą uniwersytecką a otaczającą rzeczywistością, zastosowaliśmy w nieco inny – rozproszony – sposób, dzięki czemu proponowane działania mają miejsce niekiedy w przedziwnych, nie do końca dających się przewidzieć miejscach. Obok zwyczajowych spotkań organizowanych w Trójmieście, obok wydarzeń krajowych oraz tych o zasięgu globalnym, które odbyły się w świecie wirtualnym, przeprowadziliśmy działania w odległych zakątkach świata, chociażby w Japonii – za sprawą Sylwii Dobkowskiej, Szymona Gredżuka i Katarzyny Pastuszak, czy w Brazylii, gdzie wspólnie z teatrem Máskara Martin Blaszk i Tomasz Wiśniewski stworzyli w czerwcu 2022 roku festiwal ENTRE.

Festiwal rozproszony wybija z rutyny, przenosi działania na różne strony czasoprzestrzeni, kwestionuje wcześniej przyjęte założenia, wprowadza na nowe – niekiedy zadziwiające – ścieżki, a zarazem wzmacnia pluralizm współbrzmiących – a przecież niejednorodnych – wizji świata. Niezmienne dla Between.Pomiędzy pozostają pewne założenia, przede wszystkim te wynikające z upartych prób przekraczania barier komunikacji (również tej międzypokoleniowej) oraz z wiary, że mimo wszystko różnorodność, nieprzewidywalność i nieprzystawalność odgrywają istotną rolę – nie tylko w literaturze i w teatrze. Aby wzmocnić synergię działań akademickich – w humanistyce przecież z definicji przyjmują one charakter indywidualny – w styczniu 2022 roku powołaliśmy do istnienia Pracownię Badawczą Between.Pomiędzy. Afiliowana jest przy Zakładzie Badań nad Sztukami Scenicznymi

Uniwersytetu Gdańskiego, a w jej skład wchodzi kilkunastu akademików, których (współ-)praca wyznaczać będzie kierunek działań Between.Pomiędzy w przyszłości.

Jak to w życiu bywa, rozproszenie uruchamia proces przeciwstawny, wzmacnia potrzebę gromadzenia rozproszonych po świecie okruchów. Właśnie taką rolę ma spełniać Almanach Between.Pomiędzy 2023. Zbieramy w nim wiersze, opowiadania, rozmowy, eseje i raporty, mając nadzieję, że ten stworzony przez artystów, tłumaczy, akademików oraz – co nie bez znaczenia – studentów kalejdoskop stanowić będzie migawkę rejestrującą nieustannie ewoluującą w ostatnich latach formułę Between. Pomiędzy. Podobną funkcję spełnia strona internetowa (www.between.org.pl), na której na bieżąco przedstawiamy, w nieco bardziej usystematyzowany sposób, podejmowane przez nas działania kulturotwórcze, badawcze, edukacyjne i wydawnicze.

Gdańsk – Sopot – Gdynia, 25 listopada 2022

Tomasz Wiśniewski

Plakat Back to Beckett, wydarzenia organizowanego przez Teatr ZAR oraz Instytut im. Jerzego Grotowskiego

Konferencja /NOFOD/ – plakat wykładu performatywnego z udziałem Katarzyny Pastuszak

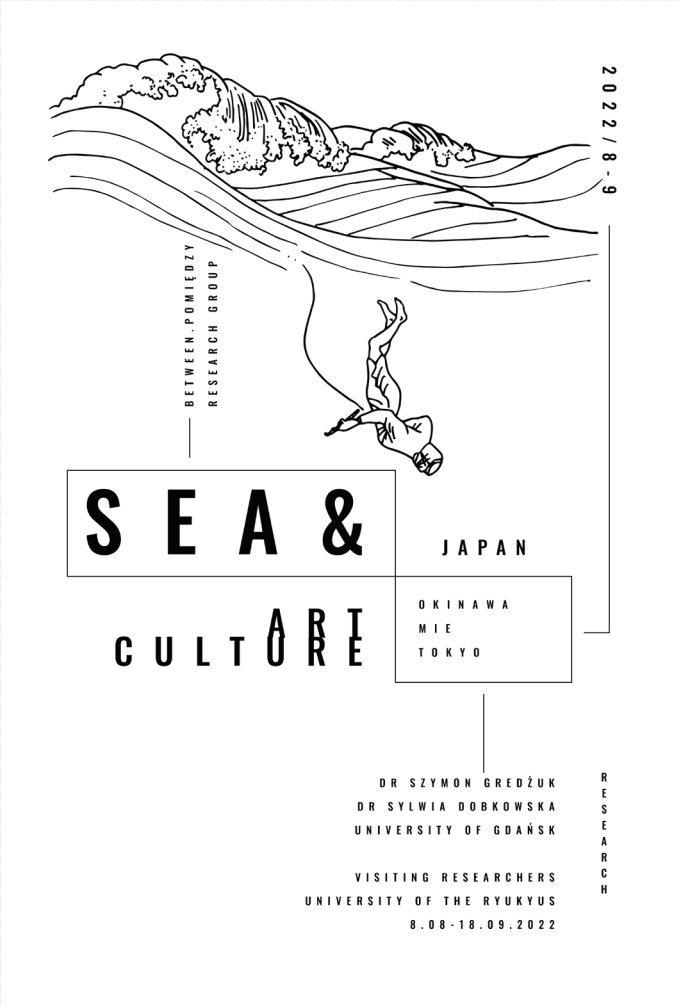

Sylwia Dobkowska oraz Szymon Gredżuk, badania Sea&Japan – plakat

Plakat festiwalu ENTRE

Sopot, 2 listopada 2022

Zaproszenie do udziału w programie Between.Edukacja 2022

Fundacja Between.Pomiędzy oraz Uniwersytet Gdański zapraszają Nauczycieli Liceów do udziału w programie Between.Edukacja 2022, który realizowany jest w ramach Festiwalu Rozproszonego Between.Pomiędzy 2022. W listopadzie i grudniu bieżącego roku proponujemy uczestnictwo w trzygodzinnych warsztatach ***Ecological Challenges in Theatre: the Case of Complicité***, które dotyczyć będą tematyki wyzwań ekologicznych podejmowanej przez działający współcześnie w Londynie teatr Complicité. W warsztatach szczególnie istotną rolę odgrywa kierowane do młodych odbiorców przedstawienie filmowe *Can I Live?*, w innowacyjny i przystępny sposób poruszające zagadnienia związane z zachodzącą obecnie katastrofą ekologiczną. Spotkanie otwiera krótki wykład przybliżający dotychczasową działalność teatru Complicité, ze szczególnym uwzględnieniem odniesień do twórczości Olgi Tokarczuk, Brunona Schulza oraz Tadeusza Kantora. W ramach warsztatów omawiane są dostępne w internecie nagrania oraz dyskutowane są związane z teatrem wirtualnym (tak zwanym *the digital theatre*) wyzwania i kontrowersje. Przybliżane jest również bogactwo i różnorodność zasobów internetowych w dziedzinie teatru. Warsztaty prowadzi w **języku angielskim** dr hab. Tomasz Wiśniewski, prof. UG, autor książki *Complicite, Theatre and Aesthetics* (Palgrave Macmillan 2016), a jednocześnie kierownik Zakładu Badań nad Sztukami Scenicznymi Uniwersytetu Gdańskiego. Zapraszamy do nadsyłania zgłoszeń drogą mailową pod adresem: between.pomiedzy@gmail.com (w temacie maila prosimy podać hasło: „Between.Edukacja 2022"). Program objęty jest patronatem Dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego, dr hab. Urszuli Patockiej-Sigłowy, prof. UG.

Edukacja stanowi kluczowy komponent oferowanych przez nas działań. Organizowane we współpracy ze szkołami warsztaty i wykłady kierowane są do licealistów. Program prowadzony jest w porozumieniu z konkretnymi nauczycielami pracującymi w różnych typach liceów. Wskazują oni na rzeczywiste potrzeby młodzieży oraz umożliwiają powiązanie cyklu zajęć z prowadzonymi przez nich przedmiotami. Program ma charakter dialogiczny, kreatywny i multimedialny oraz skupia się na możliwościach kontaktu z kulturą i sztuką za pośrednictwem nowoczesnych mediów. Wykorzystywane są urozmaicone techniki i metodologie nauczania – istotną rolę odgrywa dostępność literatury i teatru w internecie (witryna www.between.org.pl). Program Between.Edukacja ma charakter otwarty (bezpłatny) i prowadzony jest pod nadzorem kadry akademickiej. Uczestnikom zapewniamy dostęp do pakietu materiałów edukacyjnych w zakresie literatury i teatru polskiego oraz międzynarodowego wraz z konspektami umożliwiającymi ich różnorodne wykorzystanie. Oferta stanowić może pomoc dydaktyczną oraz umożliwia urozmaicenie prowadzonych zajęć i kursów. Kluczowym założeniem programu jest zachęcenie uczestników do aktywnego udziału w życiu kulturalnym poprzez udostępnienie atrakcyjnych materiałów dostępnych w środowisku wirtualnym. Szczegółowe informacje na temat prowadzonych przez Fundację Between.Pomiędzy działań znajdą Państwo na stronie www.between.org.pl oraz na FB i Instagramie. Zapraszamy do zapoznania się z ogólnodostępnymi materiałami z programu Between.Edukacja: Kosmopolis 2020 na stronie internetowej: https://www.between.org.pl/education. W 2020 roku program wpisany był w ramy obchodów 50-lecia Uniwersytetu Gdańskiego, a wspierany był przez Narodowe Centrum Kultury oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Partnerem projektu Between.Edukacja 2022 jest Uniwersytet SWPS.

Zaproszenie na cykl spotkań naukowych z profesorem wizytującym UG Paulem Allainem

Pracownia Badawcza Between.Pomiędzy zaprasza społeczność akademicką na cykl spotkań z profesorem Paulem Allainem z Uniwersytetu Kent w Canterbury (Wielka Brytania), zorganizowanych w ramach programu Profesorowie Wizytujący UG. Podczas wizyty profesora Allaina na Uniwersytecie Gdańskim w dniach 17–28 października 2022 roku przewidziane są następujące wydarzenia:

- omówienie inscenizacji dramatu Christophera Marlowe'a *Massacre at Paris*, zrealizowanej w Katedrze w Canterbury,
- jednodniowa konferencja naukowa *Between Page and Stage: Practice Research*,
- wykład otwarty *Exploring digital resources and processes in performing arts*,
- warsztat dla doktorantów *Academic research development*,
- cztery specjalistyczne sesje seminaryjne,
- dyskusja o książkach wydanych w wydawnictwie Routledge (Paul Allain, Katarzyna Kręglewska, Sylwia Dobkowska i Tomasz Wiśniewski);
- a także przeprowadzenie *Kursu artystycznego* dla studentów kierunku zarządzanie instytucjami artystycznymi.

Wizycie towarzyszyć będą współorganizowana z Uniwersytetem Harvardzkim (USA), Freie Universität Berlin (Niemcy) oraz Uniwersytetem Babeș-Bolyai (Rumunia) dyskusja online wokół *Manifestu sceny przyszłości* oraz współorganizowany z Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia 1 w Gdańsku pokaz performansu Magdaleny Tuki *Burning Method: cztery wykłady o miłości warunkowej,* którego kuratorką jest dr Katarzyna Pastuszak. Warto podkreślić, że Magdalena Tuka to doświadczona performerka, która realizowała projekt doktorski w formule *practice research* u profesora Allaina.

Paul Allain – profesor wiedzy o teatrze i widowiskach na Uniwersytecie Kent w Canterbury (Wielka Brytania). Wielokrotnie pełnił funkcję Movement Director, współpracując m. in. z Katie Mitchell, Royal Shakespeare Company, Royal National Theatre i Royal Court, a także z teatrami offowymi. Współpracował z wydawnictwami Routledge, Cambridge University Press, Methuen, Bloomsbury. Kierował projektami badawczymi wspieranymi przez Arts and Humanities Research Board i Leverhulme. Pracował nad przygotowaniem i realizacją wystaw, seminariów i konferencji w ramach

Roku Grotowskiego 2009. W 2015 roku zorganizował sesję „Kantorbury, Kantorbury" poświęconą twórczości Tadeusza Kantora. W 2009 roku otrzymał nagrodę Zasłużony dla Kultury Polskiej.

Więcej: https://www.kent.ac.uk/arts/people/2126/allain-paul

Informacje szczegółowe:

- Omówienie inscenizacji *Massacre at Paris* – poniedziałek, 24 października 2022, godz. 11:30 w Budynku Neofilologii (Sala Rady Wydziału)

  Inscenizacja mało znanego dramatu elżbietańskiego autorstwa Christophera Marlowe'a powstała w 2014 roku w krypcie słynnej Katedry w Canterbury. W reżyserię *Massacre at Paris* zaangażowany był między innymi Paul Allain, który podczas spotkania przybliży kulisy tego przedsięwzięcia. Dramat Marlowe'a często uznaje się za niemożliwy do wystawienia, w inscenizacji zrealizowanej w Katedrze Canterbury mierzyli się z nim aktorzy-stażyści. Spotkanie otwierać będzie pokaz dwudziestominutowego filmu przywołującego pytania, które pojawiły się podczas realizacji przedstawienia, a które dotyczą szeroko pojmowanej przestrzeni – tak teatralnej, jak i religijnej.

- **Wykład otwarty** *Exploring digital resources and processes in performing arts* – czwartek, 20 października 2022 o godz. 13:15 w Budynku Neofilologii (Sala Rady Wydziału);

  Wykład dotyczyć będzie rozwoju technologicznego oraz tego, w jaki sposób może on oddziaływać zarówno na rozwój badań, jak również nauczanie w zakresie sztuk scenicznych. Wykład będzie ilustrowany przykładami działań podejmowanych przez profesora Allaina, a w szczególności projektu „Physical Actor Training – an online A-Z", czyli cyklu 66 filmów, które zostały nagrane jeszcze przed pandemią COVID-19. Przywołane będą również najnowsze kierunki rozwoju sztuki dostępnej w sieci.

- **Dyskusja online:** *Future Stage Manifesto: Eastern Europe* – czwartek 20 października 2022 o godz. 18:00,
  - szczegóły dotyczące dyskusji: https://mlml.io/e/future-stage-manifesto-eastern-europe/wymagana rejestracja:
    - https://harvard.zoom.us/webinar/register/WN_QAEOZH9YRAGtr3uvAUTUoA *Future Stage Manifesto* w oryginale:
    - http://future-stage.org/
  - Polskie tłumaczenie Katarzyny Kręglewskiej:
    - https://tekstualia.pl/pl/news/manifest_sceny_przyszlosci_przedstawianie_jest_prawem_czlowieka

- **Konferencja naukowa** *Between Page and Stage: Practice Research* – środa 26 października 2022 o godz. 9:00 w Budynku Neofilologii (Sala Rady Wydziału)
  - *Practical research in theatre studies in the post-pandemic era* – Paul Allain
  - *ENTRE, or Between.Pomiędzy in Brazil* – Martin Blaszk & Tomasz Wiśniewski
  - *Japanese experience* – Sylwia Dobkowska & Szymon Gredżuk
  - *Sopot Non-Fiction Festival* – Katarzyna Kręglewska
  - *Amareya experience* – Katarzyna Pastuszak
  - *Literature and business* – Roksana Zgierska
  - *The Dramaturg's work* – Alicja Bral

O pozostałych wydarzeniach w ramach Between.Pomiędzy 2022 informujemy na stronie internetowej: www.between.org.pl

Wydarzenia odbywają się w ramach Festiwalu Rozproszonego Between.Pomiędzy 2022.

Performans Magdaleny Tuki – plakat wydarzenia

Spotkanie z Alanem Spence'em

28 listopada 2022, 15:00, sala 369

Pracownia Badawcza Between.Pomiędzy zaprasza społeczność akademicką na spotkanie z **Alanem Spence'em**, wielokrotnie nagradzanym szkockim poetą i dramaturgiem, powieściopisarzem i autorem opowiadań, emerytowanym profesorem *creative writing* na Uniwersytecie w Aberdeen oraz Edinburgh Makar* w latach 2017–2021. Spence został odznaczony Orderem Wschodzącego Słońca za specjalne zasługi dla kultury japońskiej. Wraz z żoną prowadzi Ośrodek Medytacyjny Sri Chinmoy w Edynburgu.

W Polsce ukazała się jego powieść *Czysta ziemia* (2004).

W 2022 roku ukazały się dwa nowe tomy poetyckie Alana Spence'a – *Edinburgh Come All Ye oraz thirteen ways of looking at tulips.*

Jego nowa powieść zatytułowana *Mister Timeless Blyth* ukaże się na początku 2023 roku.

Spotkanie w formie hybrydowej odbędzie się 28 listopada o godzinie 15:00.
Kontakt: monika.szuba@ug.edu.pl

* Szkockie słowo Makar oznacza „ten/ta, który/a modyfikuje, konstruuje, produkuje, przygotowuje, itp." (za Dictionary of the Scots Language). W kontekście literackim jest to rola poety lub autora jako wszechstronnej osoby wprawionej w rzemiośle pisarskim.